

Economische groei en de jeugd van tegenwoordig

Rutger Claassen

In zijn reactie op het betoog van Paul de Beer verdedigt minister Brinkhorst de economische groei en dynamiek. Aangezien hij De Beer vooral verwijt alleen aan hun beider generatie (de oude mannen) te denken en niet aan de jongeren, hierbij dan maar eens een reactie van een telg van die jonge (27) generatie.

Om te beginnen verdedigt Brinkhorst de economische groei door de armzalige leefomstandigheden van 1957 te schilderen (spek en handwas, vakantie in Drente!) Daaruit trekt hij de conclusie dat we toch niet gewild hadden dat men destijds had besloten met groeien te stoppen. Dit miskent echter dat het empirisch onderzoek naar geluk ('subjective well-being') aantoont dat pas boven de ?15 à 20.000 per jaar een hoger inkomen niet meer bijdraagt aan meer geluk. Dat inkomensniveau was destijds niet bereikt en nu voor de meesten wel. De vraag is dus of men over veertig jaar terugkijkt op de 'armzalige leefomstandigheden' van 2006 en blij is dat men daar bovenuit gegroeid is...

Minister Brinkhorst meent dat er signalen zijn dat de jeugd van tegenwoordig heel anders denkt over groeiende welvaart dan de oude mannen van vandaag. Maar waar baseert hij dat op? De wensen van de jeugd van vandaag hebben niet te maken met welvaart pur sang, maar met het combineren van geld verdienen, allerlei verplichtingen voor anderen nakomen én de 'kwaliteit van leven' overeind houden. Natuurlijk wil de jeugd graag in de loop van hun leven nog in inkomen stijgen, terwijl dat voor Brinkhorst en De Beer persoonlijk niet meer zo nodig is. Men zit nu eenmaal niet op jonge leeftijd al aan de top van de verdien capaciteit. Maar daar gaat het helemaal niet om: het gaat erom of **over alle leeftijdsgroepen heen** het gemiddelde inkomen zou moeten stijgen. Of de jeugd daarop uit is is nog maar de vraag. De jeugd een materialistisch ethos toedichten om de eigen standpunten over economische groei te verdedigen is in ieder geval toch wat al te simpel. Zoals uit het geluksonderzoek blijkt, kent een hoger inkomen een afnemend grensnut. Als de jeugd van 2006 andere prioriteiten legt dan die van 1957 zou dat ook economisch geredeneerd dus heel begrijpelijk zijn.

Dan beweert minister Brinkhorst dat de problemen van vandaag om aanzienlijke hoeveelheden geld en groei vragen. Ondanks de structurele krapte op de arbeidsmarkt die in het vooruitzicht ligt, presenteert hij de werkeloosheid toch nog als een argument voor meer groei, net als de milieuproblemen ? die juist door die groei veroorzaakt worden (de uitstoot van verkeer en industrie stijgt en daalt bijvoorbeeld met de groei). Ook over de kosten van de vergrijzing vallen hele andere verhalen te vertellen, afhankelijk van de berekeningen die men hanteert; nog afgezien van het feit dat het daarbij óók om een verdelingsvraagstuk gaat (daar zouden de in alle opzichten fortuinlijke babyboomers wel eens wat meer oog voor mogen hebben!).

Tenslotte het meest wezenlijke argument: dat elke samenleving dynamiek nodig heeft en daarom groei. 'De keuze is tussen een stagnerende samenleving of een bewegende, zich ontwikkelende samenleving' schrijft Brinkhorst. Dat ben ik volledig met hem eens. Maar wat voor samenleving is het die haar dynamiek afmeet aan de teller van het Bruto Nationaal Product: een volstrekt ongeschikte maatstaf voor welvaart, waarin outsourcing van de opvoeding van kinderen naar de markt, vernietiging van het milieu en de juridische kosten van rituele ruzies tussen bedrijven welvaartswinst opleveren? Of men nu voor of tegen deze zaken is, het is echt te kort door de bocht deze als maatschappelijke winst te presenteren. Als dat de beste invulling van dynamiek is, dan moeten we serieus nadenken of dynamiek wel een waarde op zichzelf vertegenwoordigt.

Een goede concurrentiepositie handhaven is overigens wel noodzakelijk, maar daarvoor is het nodig slimmer te produceren (een hogere arbeidsproductiviteit per uur) en niet zozeer méér. Zou dat wel zo zijn, dan zou Nederland internationaal in het voordeel zijn ten opzichte van België, alleen maar omdat we meer mensen hebben ? een onzinnige redenering. We moeten dus zeker investeren in slimme technologieën en opleidingen teneinde onze producten te kunnen slijten op de wereldmarkt. Vervolgens kunnen we ervoor kiezen meer tijd aan werk te besteden en daarmee meer goederen te produceren ('welvaart te kopen'). Maar we kunnen ook kiezen voor meer vrije tijd en het ondernemen van andere activiteiten die het kabinet ook graag verwelkomt (mantelzorg, vrijwilligerswerk, sporten). Déze keuze wordt in geen enkel opzicht gedictéerd door de markt.

Brinkhorst verzucht dat hij 'wel sympathie heeft' voor het betoog van De Beer, en zelfs dat hij in de enquêtes dezelfde antwoorden invult als andere Nederlanders, die keer op keer aangeven een zorgzame en ontspannen samenleving te willen,

niet een prestatimaatschappij. Na dit alles rest de vraag: waarom laat hij zich dan **contre coeur** tot een ander standpunt verleiden?

Rutger Claassen is promovendus aan de Faculteit Wijsbegeerte van de Universiteit Utrecht en auteur van Het eeuwig tekort. Een filosofie van de schaarste (2004).